Jungtinių Tautų asmenų su negalia komiteto rekomendacijų įgyvendinimo iššūkiai transporto prieinamumo kontekste

Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijos narė, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos Teisės grupės patarėja Lina Cicėnaitė

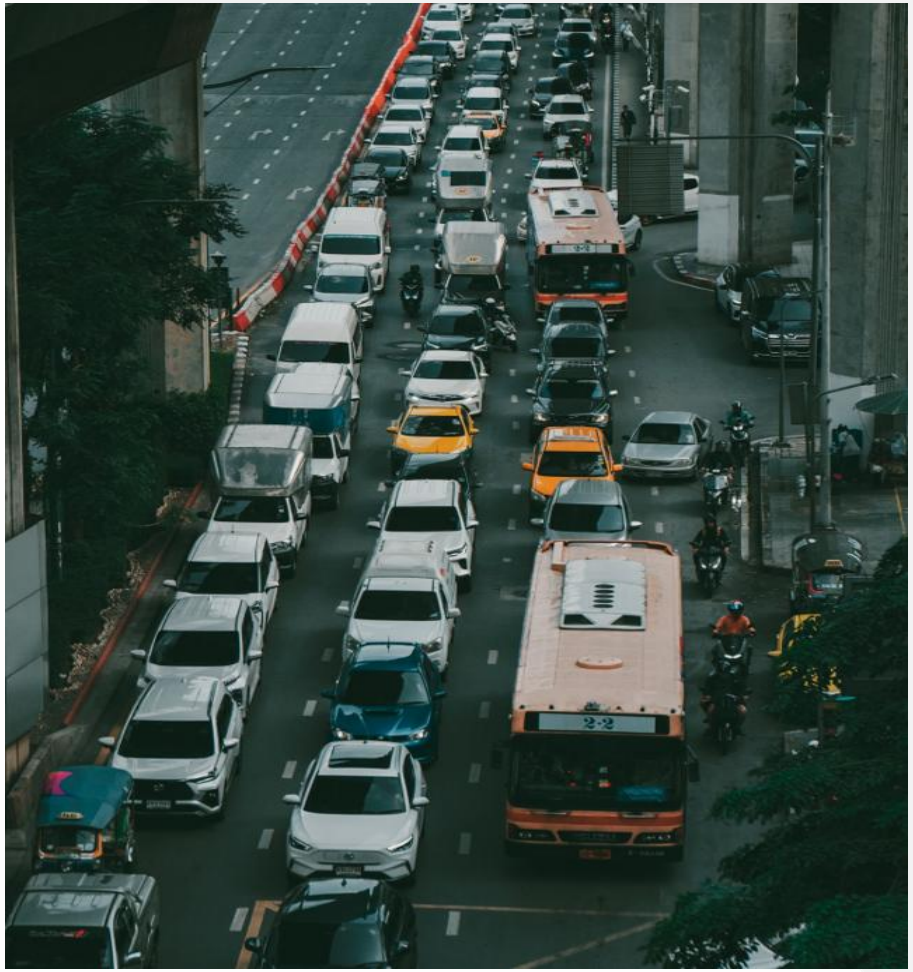
2026 m. spalio 20 d.

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba

Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisija

Transporto prieinamumas – daugiau nei pritaikyta transporto priemonė

Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių konvencija

- ✓ Draudžia bet kokią diskriminaciją dėl negalios ir garantuoja asmenims su negalia vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminacijos dėl bet kokios priežasties.

- ✓ Įpareigoja užtikrinti asmenims su negalia lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos <...> ir teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse.

- ✓ Šios priemonės apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, taikomos: **keliams, transporto priemonėms** ir kitokiems vidaus ir lauko objektams...

JT asmenų su negalia teisių komitetas skelbia:

Prieinamumas yra žmonių su negalia gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida.

Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo asmenys su negalia neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime.

Komiteto baigiamosios pastabos dėl pirminės Lietuvos ataskaitos (2016 m.)

- ✓ Išreikštas susirūpinimas dėl nedidelio masto priemonių, susijusių su prieinamumo transporto grandinėje gerinimu, įskaitant automobilių stovėjimo aikšteles, traukinių stotis, platformas, tarpmiestinius autobusus, taksi ir keltus.

Komiteto baigiamosios pastabos dėl pirminės Lietuvos ataskaitos (2016 m.)

- ✓ Rekomenduota bendradarbiaujant su organizacijomis, atstovaujančiomis asmenis su negalia, parengti ir įgyvendinti veiksmų planą, numatyti laiką bei išmatuojamus atskaitos taškus bei rodiklius ir įtraukti reglamentus bei standartizavimo nuostatas, kuriais būtų užtikrinta, kad universalaus dizaino principai vis plačiau būtų taikomi fizinei aplinkai <...> ir transportui miesto ir kaimo vietovėse; užtikrinti, kad būtų numatytos atitinkamos atgrasomosios sankcijos ir įgyvendinimo mechanizmai; skirti pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių.

Komiteto baigiamosios pastabos dėl Lietuvos antros ir trečios sujungtos periodinės ataskaitos (2026 m.)

- ✓ Atkreiptas dėmesys, kad nėra taikomos sankcijos, taip pat nėra stebėsenos sistemos, skirtos prieinamumo įsivertinimo patikrai ir atitikties stebėsenai; prieinamumo priemonės ir toliau neapima asmenų, turinčių intelekto ir (arba) psichosocialinę negalią.

Komiteto baigiamosios pastabos dėl Lietuvos antros ir trečios sujungtos periodinės ataskaitos (2026 m.)

- ✓ Išlieka viešojo transporto prieinamumo spragų, nes prieinamumas ir toliau daugiausia vertinamas pagal atskirų transporto priemonių, o ne pagal visos kelionės grandinės prieinamumą.

- ✓ Tik apie 3 proc. tolimojo susisiekimo autobusų yra prieinami, o daugelis savivaldybių nei pritaiko savo transporto parką, nei viešuosiuose pirkimuose taiko prieinamumo kriterijus.

Komiteto baigiamosios pastabos dėl Lietuvos antros ir trečios sujungtos periodinės ataskaitos (2026 m.)

- ✓ Rekomenduota aktyviai konsultuojantis su asmenimis su negalia ir juos įtraukiant per jų atstovaujamąsias organizacijas:
- įgyvendinti terminais apibrėžtą, tinkamai finansuojamą veiksmų planą su išmatuojamais rodikliais, siekiant didinti fizinės aplinkos, transporto ir informacijos prieinamumą visų tipų negalią turintiems asmenims;
- sukurti nepriklausomą stebėsenos sistemą, skirtą prieinamumo įsivertinimo patikrai ir atitikties stebėsenai, bei nustatyti atgrasomąsias sankcijas;
- užtikrinti, kad prieinamumo priemonės ir standartai aiškiai atsižvelgtų į asmenų su intelekto ir (arba) psichosocialine negalia poreikius.

Komiteto rekomendacijų įgyvendinimo iššūkiai

- ✓ Nepakankamas pritaikytų transporto priemonių kiekis.
- ✓ Nepritaikytos transporto priemonės (nėra pritaikytų įlipimų, per aukšti įlipimai, laipteliai, neveikiantys keltuvai, transporto priemonėje nepakanka vietos, nepritaikytas instruktažas per vaizdinę informaciją, informacija neskelbiama lengvai suprantama ir gestų kalbomis, nėra informacijos Brailio raštu).
- ✓ Nepritaikyti tarptautiniai autobusai.
- ✓ Nepritaikytos stotys, stotelės,
- ✓ Nepritaikyta infrastruktūra (šaligatviai, takai).
- ✓ Nepritaikyti informaciniai / pagalbos punktai.
- ✓ Ne visur prieinami tualetai.
- ✓ Nepritaikyti taksi, Bolt.

Komiteto rekomendacijų įgyvendinimo iššūkiai

- ✓ Informacija apie atidėtą kelionę perduodama garsiniu pranešimu.
- ✓ Sudėtinga užsakymo sistema.
- ✓ Ne visur parduodami bilietai neskaitmenizuotai.
- ✓ Nepakankamas pritaikytų transporto priemonių maršrutas.
- ✓ Nepakanka informacijos apie tai, kokie maršrutai pritaikyti, kokiu būdu pritaikyti, kaip galima gauti pagalbą, prieš kiek laiko pranešti apie pagalbos poreikį.
- ✓ Nepakankamai supažindinti vairuotojai (-os).
- ✓ Ne visi teikia paslaugas besinaudojantiems asmenų su negalia vežimėliais.
- ✓ Ne visi veža su šunimis pagalbininkais.

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos sprendimai *(nustatyti pažeidimai)*

- 2026 m. sprendimas įspėti „Bolt“ vairuotoją: atsisakė vežti asmenį su negalia kartu su šuniu pagalbininku, kalbėjo griežtu tonu.

- 2026 m. sprendimas įspėti UAB „Kauno autobusai“: asmuo su regos negalia negalėjo pasinaudoti transporto paslaugomis.

- 2025 m. sprendimas įspėti UAB „Kautra“: asmuo su judėjimo negalia (judantis vežimėliu) užsisakė techninę pagalbą – keltuvą – iš anksto, atvykęs paslaugos negavo.

- 2025 m. sprendimas įspėti AB „Lietuvos oro uostus“: nustatyta diskriminacija lyties pagrindu, tačiau pareiškėja turėjo negalią, naudojo insulino pompą.

- 2024 m. sprendimas įspėti UAB „Kautra“: dėl priekabiavimo prie asmens su klausos negalia.

Tarnybos sprendimai *(nenustatyti pažeidimai, tačiau teiktos rekomendacijos)*

- 2026 m. sprendimas dėl UAB „LTG Link“ teiktų paslaugų: pareiškėjui su negalia per aukšti traukinio įlipimo laiptai.

- 2025 m. sprendimas dėl SĮ „Susisiekimo paslaugos“ paslaugų: pareiškėja su judėjimo negalia negalėjo savarankiškai įlipti į naujus troleibusus dėl žemų turėklų.

- 2024 m. sprendimas dėl UAB „Skuodo autobusai“: Skuodo r. savivaldybei organizuojant (užtikrinant) viešųjų paslaugų teikimą, pareiškėjui su judėjimo negalia nepakako pritaikytų autobusų maršrutų.

Kiti Tarnyboje gauti skundai ir / ar paklausimai, susiję su naudojimusi transporto paslaugomis

- ✓ Asmuo su negalia (kuri nėra judėjimo negalia) patyrė sunkumų dėl galimybės pasinaudoti asmenims su negalia pritaikytu tualetu.

- ✓ Dėl miesto autobuse galimai patirto priekabiavimo dėl negalios persiųstas skundas ikiteisminį tyrimą galinčiai atlikti institucijai.

- ✓ Autobusas nevežė pareiškėjos su negalia su šuniu, kuris nėra akredituotas šuo pagalbininkas.

Rekomenduojame:

- ✓ Dėti maksimalias pastangas įgyvendinant Komiteto rekomendacijas.
- ✓ Palaikyti aktyvų dialogą su asmenimis su negalia, jų organizacijomis, ekspertais.
- ✓ Esant poreikiui konsultuotis su Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba; kai tiriamas skundas – bendradarbiauti.
- ✓ Informaciją apie Komiteto rekomendacijų įgyvendinimą perduoti Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijai.

AČIŪ!